І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь.
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 157. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 16-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1958 ЦЕНТІВ 12 CENTS TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 157. VOL. LXV.

ФЕДЕРАЛЬНІ РЕЗЕРВОВІ БАНКИ ЗБІЛЬШУЮТЬ ДИСКОНТОВУ СТАВКУ

Вашингтон. — Федеральна Рада Резерви, що є провідною установою для федеральних резервових банків, уповажнила в четвер, дня 14 серпня ц. р. Федеральний Резервовий Банк у Сан Франсіско збільшити дисконтову ставку із 1 і 3/4 процента до 2 процентів. У фінансових колах сподіваються, що за Федеральним Р[illegible] Банком у Сан [illegible]ранціско підуть всі інші резервові Банки (одинадцять), в країні, включно із Ню Йорком. Все ж таки, це буде відбуватися поволі і мине ще багато часу, заки усі банки перейдуть на цю нову систему. Підвищення дисконтових ставок вважають ознакою оздоровлення в господарській ситуації країни, яка поправляється безупину, не зважаючи на те, що число затруднених ще дуже високе, бо виносить яких 5 мільйонів осіб. Започаткований у Сан Франсіско фінансовий захід має на меті протидіяння інфляції, яка все ще загрожує З'єдиненим Державам Америки. Дисконтова ставка — це є відсотки, що їх платять ті банки, які належать до федеральної банкової системи, від позичок одержуваних у Федеральних Резервових банках. Останніми місяцями банки дуже мало користали з таких позичок і тому теж збільшення дисконтових ставок матиме здебільша психологічне значення. Все ж таки, це збільшення є незвичайно важливим кроком у грошовій політиці уряду. У господарських колах відзначають разом з цим цікавий факт, що рівночасно із збільшенням дисконтових ставок у ЗДА у Великій Британії, де ще триває легка рецесія, знижено дисконтові ставки із 5 до 4 і пів процента. Однією з головних причин підвищення дисконтових ставок у ЗДА мало б бути, на думку керівників Федеральної Ради Резерви те, що існуюча позичкова система діє заповолі і що загроза інфляції зменшиться видатно, якщо завчасу будуть застосовані деякі запобіжні заходи. Збільшення дисконтової ставки входить в силу вже з днем 15 серпня і Федеральна Рада Резерви встановила його на вимогу Федерального Резервового Банку в Сан Франсіско. Рішення збільшити цю ставку було деякою несподіванкою для фінансових кіл Вол Стріту. В серпні мин. року дисконтова ставка виносила 3 і пів процента, в листопаді 1957 її знижено до трьох процентів і потому, з огляду на рецесію, між листопадом і квітнем до 1 і 3/4 процента.

Айзенгавер засуджує приглушування Совєтами передач із ОН

Вашингтон. — Президент Айзенгавер висловив своє здивування і жаль із того приводу, що в СССР не дозволили народам вислухати промов із генеральної асамблеї Об'єднаних Націй, приглушуючи всі передачі, які подавали вісті про праці цієї міжнародної установи, яка хоче розв'язати кризу на Середньому Сході. Президент дістав звіт від голови Інформаційної Агенції ЗДА Джорджа В. Аллена, який повідомляв, що в СССР приглушено всі ті хвилі, на яких були передачі з ОН, і населення СССР не чуло не тільки Айзенгаверової промови, але навіть і того, що говорив совєтський міністер закордонних справ Андрей А. Громико. На всіх хвилях „Голосу Америки" під час засідання генеральної асамблеї чути було лише сильне джижчання і гудіння. Секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті сказав: „Президент сподівався, що народи СССР зможуть чути в радіо про все те, що діється в ОН".

Сенат проти видатків на вивчання можливости капітуляції

Вашингтон. — 14-го серпня в Сенаті велася гостра і довга дискусія над тим, що уряд цієї країни не сміє навіть теоретично думати про капітуляцію перед ворогом, і тому треба при ухвалюванні видатків на департамент оборони підкреслити те, що з ухваленого бюджету не вільно видати фондів на „вивчання можливости капітуляції" перед ворогом в нуклеарній війні. Президент Айзенгавер, довідавшися про пляни вивчати справу капіталяції, зарядив негайно слідство в цій справі, і був обурений тим, що про такі пляни може хтось думати в Пентаґоні. Секретар оборони Ніл МекЕлрой заявив, що ті студії мали бути тільки чисто теоретичні. Сенатори не закінчили дебат в цій справі в четвер до 11-ої години вечері, і її продовження має відбутися в п'ятницю.

Джансон вірить, що законопроєкт про збільшення старечих пенсій буде прийнятий

Вашингтон. — Провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон заявив журналістам, що він вірить в ухвалення ще на цій сесії доброго закону про збільшення пенсій із соціяльного забезпечення. „Ми не дамо себе застрашити тим шантажем, який говорить про вето Президента проти збільшення старечих пенсій, — казав сенатор Джансон. Згідно з законопроєктом, ухваленим Палатою Репрезентантів, теперішні старечі пенсії були б збільшені на 7 відсотків, і з них скористали б 11.800.000 осіб, які дістають емеритури. Секретар здоров'я, шкільництва і добродійности Артур С. Флеммінґ заявив, що проситиме президента Айзенгавера щоб поставив вето проти цього законопроєкту, якщо в ньому будуть збільшені федеральні видатки на допомогу стейтам.

В АМЕРИЦІ

● **19-річний Стенлі Пропст** із Гаррісонбурґу, Вірджінія, із зашморгом на шиї, ходив попід дім своєї коханої, благаючи, щоб вийшла до нього. Прохожі і наречена думали, що він жартує. Але Пропст таки виліз на телеграфічний стовп і повісився. Його вчасно врятували і відвезли до шпиталю, де він тепер лікується від нещасної любови.

● **14-річний хлопець** з Овшінсайду, Лонґ Айленд, їдучи автом свого батька, наскочив на 14-річного Майка Бонаґана і зламав йому ногу. Батька малолітнього автоводія заарештовано.

● **У Голлівуді**, Каліфорнія, славний кіновий режисер Сесіл Б. ДеМіль на відзначення 78-их роковин з дня свого народження, почав працювати над черговим 71-м фільмом.

● **Славний пісеньkар Елвіс Преслі**, у зв'язку з тим, що його мати в Мемфісі, Теннесі, важко хвора на печінку, дістав відпустку з військової служби. відпустку звійськової служби. Під час цієї відпустки мати Преслі померла.

● **Галають, що дядько „живого смолоскипа"**, Френка Кірдорфа, 68-річний Герман Кірдорф втік до Кубинської республіки, де живе його тюремний товариш з Огайо. Проте, шеф поліції Медісон Гайтсу в Дітройті заявив, що Герман Кірдорф, можливо переховується в стейті Мишиґен.

УКРАЇНЦІ В КИЄВІ І ЛЬВОВІ ІНТЕРЕСУЮТЬСЯ СВОЇМИ КРАЯНАМИ В АМЕРИЦІ

Клівленд, Огайо. — Українці в Києві і Львові живо інтересуються своїми краянами в Америці, а через них і самою Америкою — твердить Теодор Андріка, редакційний співробітник "The Cleveland Press", у своїх репортажах з Києва і Львова, надрукованих в тому щоденнику в 11 і 12-го серпня ц. р. Андріка також бачить великі різниці між Україною і Московщиною, а його враження з України є багато кращі, ніж з Московщини.

Київ очима американського кореспондента

У своїй кореспонденції з Києва, Т. Андріка пише:

„Як висідаєте з літака в Києві, на вас відразу робить приємне враження охайний будинок летовища. Після хвилини вам видається, що нарід в Києві є щасливіший ніж у Москві. Інша справа, яку ви спостерігаєте тут у Києві, це те, що багато чоловіків носять сорочки з вишитими національними емблемами України. Якщо ви бачили кого в Москві у вишитій сорочці, ви можете бути певні, що це був українець. Київ є тепер великим, гарним містом, багато більшим, ніж був перед війною. Його широкі бульвари дорівнюють московським, але в Києві є більше мальовничости, ніж у Москві. Це належить до різниць між українцями і млявими (stolid) великоросами . . . В Києві є також більше співу. Колгоспники, що приходять на закупи до Києва, мають більше грошей, ніж великороси в Москві . . . Можливо тому, що так багато українців живе в Америці, люди в Києві хотіли б багато довідатись про З'єдинені Держави. А тому, що багато з них має в З'єдинених Державах своїх рідних, їхні розмови з американцем є більш одушевлені, ніж у Москві".

Український Львів

Сам за себе говорить репортаж Андріка зі Львова:

„Львів, Західня Україна. — Перед 1918-им роком це місто належало до Австрії і називалось Лемберґ. Від 1918 до 1940 воно належало до Польщі і його називали Львув. Від 1945 року воно належить до Совєтського Союзу і його називають Львів. Багато речей тут змінилось, крім назви міста. По-перше, польська мова втратила своє місце в громаді, а на її місце прийшла українська мова. Місто називають столицею Західньої України і вам ніколи не дозволяється забути про це . . . Старий готель Джорджа все ще є в русі і, загально кажучи, життя у Львові не багато трудніше, ніж в інших совєтських містах. Багато громадян Львова пригадують давніші, кращі дні. Не так воно є в совєтських містах Московщини чи Білорусі, де молоді люди не пригадують нічого іншого, як тільки совєтський спосіб життя. Будинок на летовищі у Львові може послужити прикладом великих зусиль переконати чужинця, що Львів є українським і нічого іншого. Нутро будинку багато удекороване в українських красках, колюмни, що підтримують стелю, фахово вирізьблені українськими взірцями. Також кельнерки в ресторані одягнені у блюзки, вишиті українськими взірцями. Було б потрібно більше днів, ніж я провів їх у Львові, щоб збагнути, що думає про совєтський режим старше покоління. Старші люди, з якими я говорив, не були певні, хто я є і тому були ще більш здержливі, ніж у Києві чи Москві. Здається, що росіяни в Москві є більш певні себе в розмові з чужинцем, ніж мешканці Львова. А втім, у Львові не було потреби говорити багато про Америку, бо більшість мешканців Львова знає, що Америка не є такою чорною, як її малює совєтська пропаганда. Також і тут є багато людей, що мають в Америці своїх близьких свояків . . . Не зважаючи на те, що вони можуть про вас думати, всі урядовці у Львові є дуже ввічливі та охочі до допомоги. Залишаючи Совєтський Союз, я переходив у Львові митну контролю. Мої пакунки були дуже легко перевірювані, а митні урядовці були одною великою усмішкою. Мені майже було жаль виїжджати . ."

Стільки американський кореспондент про Київ і Львів, називаючи їх їхньою правильною, українською назвою.

В Буенос Айресі бандити вбили Ганну Постоловську

(сдо) Нема дня в Буенос Айресі, щоб не відбулося в цій чотиримільйоновій південно - американській столиці кілька збройних нападів. Користуючи з безумовного зменшення поліційного нагляду, що його пояснюють невистачальною кількістю поліційного персоналу, озброєні бандити нападають що дня — і то власне серед білого дня! — на банки, крамниці, а то й приватні помешкання, забираючи кожного разу значні суму грошей та дорогоцінностей і не зустрічаючи майже ніколи будь-якого спротиву, бо приватні особи не посідають жадної зброї, на яку треба мати спеціяльний дозвіл. До того ж, ці напади, завдяки автомобілям, відбуваються з блискавичною швидкістю і визначаються доброю підготовкою, яку дають кінематографічні вистави, — і тому люди звичайно не мають навіть часу реаґувати.

Дня 9-го серпня жертвою такого нападу став інж. Антін Постоловський, колишній секретар Української Центральної Ради у Києві, який, виемігрувавши після війни до Арґентини, відкрив в одному з передмість Б. Айресу невеличку крамницю, де місцеві люди могли купувати цигарки, хліб і різні дрібні потрібні в господарстві речі. Ця дрібна торгівля, яку провадив Постоловський зі своєю дружиною, не давала йому можливости провадити будь-яку громадську працю, але давала можливість прожити.

9-го серпня двоє невідомих попросили в Постоловського, що знаходився в своїй крамниці разом із дружиною, народженою Ганною Гусаковською, дати пакуночок жербимати, з якої тут роблять нібичай, та пакунок цигарок. Коли Постоловський відвернувся, щоб взяти цигарки, бандити вихопили револьвери і, скерувавши їх на Пастоловського, забажали грошей. Постоловський зробив вигляд, нібито хоче їх задовольнити, але, відкривши касу, вихопив звідти револьвер, щоб боронитися. Бандити почали стріляти і смертельно поранили дружину Постоловського. Стріли ж Постоловського ні в кого не втрапили, і бандити втекли. Постоловський, якому вже 66 років, повідомив поліцію про те, що сталося, і дав опис бандитів. Поліція почала розшуки.

ДРУГИЙ СНІДАНОК ЇСТИМУТЬ В НЮ ЙОРКУ, А ОБІД В ЛОНДОНІ

Ню Йорк. — Вже цієї осени Панамериканська Летунська Лінія послуговуватиметься джетовими літаками, які з Ню Йорку до Лондону залітатимуть впродовж 6 годин і 30 мінут. Хто з'їсть другий сніданок в Ню Йорку, може їсти обід в лондонському ресторані. Джети летітимуть на висоті 40,000 стіп, де майже немає хмар і громів.

● **Саме в той час**, як в Ню Йорку панувала спека, в Колумбії, в горах Андах, під сніговою лявіною згинуло 30 осіб, що їхали в автобусі гірською дорогою.

Згинуло 99 осіб в летунській катастрофі над Атлянтиком

Шаннон, Ірляндія. — Великий пасажирський літак типу "Super - Constellation" голляндської летунської лінії, швидко після вичалення з ірляндського летовища в Шанноні, де він зупинився в своєму леті з Амстердаму до Ню Йорку, впав в океан. Катастрофа сталась коло 3-ої над раном в четвер 14-го ц. м. за 130 миль на захід від берегів Ірляндії. Здогадуються, що літак несподівано влетів в важку хуртовину та що водночас, мабуть, дістав клопіт з мотором, дармащо був вивінований в чотири великі мотори і тільки з двома чинними моторами міг був завернути до Ірляндії. Літак був теж вивінований в можливості осідання на морі та в рятункові човни. Літаки й кораблі вислані на розшуки за оцілілими, не знайшли нікого в живих, зате виловили з моря кілька трупів. У літаку було 44 чоловіків-пасажирів, 41 жінок, шестеро дітей і вісім осіб залоги. Це одна з найбільших летунських катастроф в історії пасажирської летунської комунікації.

Українці між жертвами летунської катастрофи на Атлянтику ?

Ню Йорк. — Як досі можна встановити, між жертвами летунської катастрофи голляндського пасажирського літака, що летів з Амстердаму до Ню Йорку, було правдоподібно двоє українців: пані Франя Гавришків (68 літ), що жила досі в Домановi у Польщі і що її спровадження до ЗДА добився по довгих заходах її син Йосиф Гавришків з Ню Йорку, колишній в'язень концентраційних таборів, та п. Петро Попович, що їхав до свого спонзора Антона Поповича у Вотерсфілд, Конн. у ЗДА. Йосиф Гавришків вийшов із цвітами зустрічати матір, що її не бачив від 1943 року, на летовище і там дізнався про жахливу катастрофу, в якій вона згинула.

Тунісія дістане зброю від ЗДА й Англії

Туніс. — ЗДА й Англія пришлють в найближчому часі зброю для Тунісії. Про родаї цієї зброї та її скількість — нічого не сказано, за винятком короткої вістки про сам факт і про те, що згода Америки і Англії на давню просьбу Тунісії щодо постачання зброї для неї сталася з відома і апробатою Франції. Протягом останніх двох місяців французько - туніські відносини значно поправились, бо Франція відкликала більшість своїх військ з Тунісії. Зате дуже погіршились відносини між альжирськими партизанами і туніським урядом, до того ступня, що для Тунісії настала небезпека від приявних на її території численних збройних загонів альжирських націоналістів. Їхній провід не вдоволений буцімто занадто поміркованим становищем туніського президента Бурґуіби супроти Франції та його рішучим прозахідним наставленням. Радикальне крило проводу Альжирського Фронту Визволення орієнтується на єгипетського президента Нассера, а між Нассером і Бурґуібою існує віддавна гострий антаґонізм.

У протоці Формози знову гаряче

Тайпей. — В минулий четвер 14-го ц. м. далекосхіднього часу в летунській битві між націонал - китайськими і комуністичними машинами збито напевно дві, а можливо три комуно - китайські машини типу совєтських модерних турбомоторових МІГ-ів 17. Битва відбулася на південний схід від острова Матсу в протоці Формози. Скільки було націонал -китайських літаків не відомо, але комуно-китайських машин було 4. Всі націонал - китайські машини вернулися до своїх баз. Націонал - китайська преса реєструє значно збільшену активність вп ротоці Формози. Потверджуються інформації, здобуті розвідкою, про зосереджування бойових літаків на новозбудованих комуністичних летовищах здовж побережжя Формозької протоки. Один з націонал - китайських літаків, що вернувся зі стечого лету, нарахував 27 машин на летовищі Футав. Воно знаходиться всього за три милі на захід від острова Матсу, отже букально кілька хвилин лету, та за 140 миль від північного шпилю Формози. Це вже четверте летовище, пристосоване для важких бомбардувальників нового типу, збудоване на азійському суходолі напроти Формози. П'яте летовище, Шаті є віддалене всього за 20 миль від острова Квімой.

Ворошилов лає Надя і пропаґує „мир"

Брюссель. — Голова Верховного Совєта СССР Клим Ворошилов перевів минулу середу на оглядинах Світового Ярмарку в Брюсселі. Дивлючись на панораму Будапешту в мадярському павільоні, Ворошилов висловив „жаль", що мадяри в 1956 році „зробили велику дурницю, яку дехто називає контр-революцією, а дехто революцією". Він признав, що „може можна було б не карати смертю Імре Надя", але, мовляв, Надь був „дураком", який зрадив справу комунізму. В совєтському павільоні Ворошилов виголосив півгодинну пропаґандивну „мирову" промову. В американському павільоні Ворошилов оглянув м. і. дбайливо уладження для тайного голосування та заявив, вийшовши з кабіни: „я голосував за мир".

Єгипет і Франція помирились у справі Суезу

Женева. — В минулу середу 13-го ц. м. представники З'єдиненої Арабської Республіки і Франції підписали тут умову, яка ліквідує існуючий від 1956 року спір за Суезький канал. Арабська Республіка погодилась заплатити відшкодування удільовцям первісного власника того каналу, Компанії Суезького Каналу, за втрати, зазнані ними внаслідку знаціоналізування каналу Єгиптом. Після однорічних тайних переговорів осягнено порозуміння також щодо претенсій Єгипту до Франції за шкоди, спричинені Єгиптові французьким воєнним походом, та претенсій Франції за шкоди у зв'язку з конфіскатою французьких маєтків в Єгипті. Умова має бути ратифікована ще цього місяця в Каїро і в Парижі, після чого відкриється шлях до відновлення нормальних дипломатичних і фінансово - торговельних взаємин між тими двома країнами.

ДОЛЛЕС ЗРОБИВ ПОНАД 500,000 МИЛЬ

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес зробив досі подорожей в сумі 540,401 милі. Він переступив 500.000 миль тоді, коли більше як два тижні тому летів до Ріо де Жанейро в Бразилії. Перших 10.000 миль він зробив ще в 1953 році, коли їздив в подорож доброї волі по Европі, починаючи 2-го січня 1953 році, зараз після складення присяги.

ЙОРДАНІЯ ОСКАРЖУЄ АРАБСЬКУ РЕСПУБЛІКУ В АҐРЕСИВНИХ ЦІЛЯХ

ПРОТИВИТЬСЯ ВСТАНОВЛЕННЮ НА ЇЇ ТЕРЕНІ ВІЙСЬКА ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ. — АНГЛІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ГОСТРО АТАКУЄ ҐРОМИКА. — ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЗУСТРІЧ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Селвин Ллойд

Об'єднані Нації. — Представник Йорданії, Абдуль Монем Ріфай, брат теперішнього йорданського прем'єра і амбасадор Йорданії в Англії, виступив на засіданні Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй в четвер 14 ц. м. з гострим обвинуваченням З'єдиненої Арабської Республіки та її президента Гамаля Абдель Нассера. Він заперечував, наче б теперішній рух інспірований з Каїро був справжнім націоналістичним арабським рухом та коротко пригадав, що новітній арабський націоналізм народився в 19-му сторіччі та проявився в десятих роках цього сторіччя. Абдуль Ріфай доказував фактами добру волю йорданського короля Гуссейна найтісніше співпрацювати політично й економічно з Єгиптом після приходу там до влади полковника Нассера. Він зацитував цілу низку йордансько-єгипетських договорів, які стали безвартісними внаслідку акції Нассера — повалити режим Гуссейна. Йорданія погодилась була на спільне військове командування і на приявність високого єгипетського старшини в штабі йорданської армії. Згодом знайдено ціле листування того старшини з Нассером, з якого виходило, що той старшина діставав інструкції щодо переведення внутрішнього перевороту в Йорданії. Йорданський прем'єр, що його хотів відсунути король Гуссейн, дістав був депешу від Нассера — не зрікатися. Йорданські студенти вийшли були в квітні 1957 року на вулиці з червоними прапорами та з портретами Нассера. Абдуль Ріфай подав цілу низку причин, які дозволяють Совєтам осягнути успіхи в своїй пенетрації на Середньому Сході: ненависть арабів до Ізраїлю, нужда 900,000 палестинських втікачів, нужда нижчих верств в усіх арабських країнах, невдоволення з приводу політики Франції в Альжирі, постійний фермент, викликуваний амбіціями й аґресивною політикою Нассера. Йорданський репрезентант вказав на тісну кооперацію в усіх ділянках З'єдиненої Арабської Республіки і Совєтів. Однак він спротивися, щоб на території Йорданії встановляти формації нової міжнародної поліції. Зате він жадав зброї для йорданської армії та вкорочення нацьковувальної пропаґанди з радіостацій Каїро і Дамаску.

Англійський міністер закордонних справ Селвин Ллойд гостро атакував Андрея Ґромика за його виступ попереднього дня на Генеральній Асамблеї. Мовляв — три останні хвилини промови Громика „не були такі злі", але 32 перших хвилин були „дуже погані". Ллойд вказував на ту промову Ґромика, як на заперечення одночасній совєтській заяві, наче б Совєти бажали собі і спільних розмов над середньо-східньою ситуацією. Ллойд пригадав, що такі розмови не доводили до цілі, коли вони стосувались справ Німеччини, Трієсту, Туреччини, Ізраїлю й інших міжнародних проблем. Ллойд гостро заатакував також єгипетську радіо-пропаґанду, цитуючи, напр., радість директора радіостації в Каїро з приводу революційних переворотів в різних арабських країнах. — На тому самому засіданні промовляв ще єгипетський міністер д-р Махмуд Фавзі, який проте дуже слабо оборонявся перед закидами йорданського представника, закидуючи тільки, що йорданський режим не має підтримки в народі і з цього виходять всі його труднощі. Коли почав промовляти комуночеський міністер закордонних справ д-р Вацлав Давід ,то заля Генеральної Асамблеї опорожнилась. Делеґат Австралії Роналд Вокер підтримав палко шість точок програми Айзенгавера.

За кулісами в Об'єднаних Націях — за твердженням часописів — генеральний секретар Гаммершилд намагається довести до конференції за закритими дверми міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Совєтів і Єгипту. Існує буцімто проєкт, щоб Гаммершилд виїхав до Йорданії перевірити на місці можливості такої акції Об'єднаних Націй, яка забезпечила б тамошній спокій. Різні держави приготовляють резолюції, з яких найбільше уваги притягає проєктована резолюція Норвеґії, що здебільша тотожна з тою, яку зголосила була на Раді Безпеки Японія, а проти якої Совєти заклали були „вето...

У СВІТІ

● **375 американським урядовцям** різних установ ЗДА й Об'єднаних Націй в столиці Йорданії Аммані американська амбасада „порадила" відіслати своїх жінок і дітей „у безпечніше місце, де є кращі можливості комунікації".

● **2.000 американських вояків і моряків у Ливані** дістали минулої суботи вперше дозвіл відвідати місто Бейрут — для закупів та розваги. Вояки й моряки, які скористали з цього дозволу, мусіли залишити зброю в своїй частині. Проте, в Бейруті більшість крамниць все ще зачинені і торговельне життя напівспаралізоване, бо озброєні партизани Сагеба Саллама, смертельного ворога теперішнього президента Каміля Шамуна, тероризують населення.

● **Комуно - мадярський уряд** видав книжку на 159 стор. про закритий процес проти кол. прем'єра Імре Надя. У цій книжці представляється Надя у найгіршому світлі. Ціль публікації — доказати, що комуністичний уряд мав рацію, знищивши „ворога народу".

● **У Польщі** протягом чотирьох днів перебував Адлей Стівенсон, двократний демократичний кандидат на президента ЗДА. В польській столиці він мав двогодинну розмову з міністром закордонних справ Яном Рапацьким і брав участь в обіді, влаштованому на його честь польськими журналістами. Стівенсон оглядав Варшаву й інші польські міста. Він рішуче заперечив, начебто хоче втретє кандидувати у виборах 1960 року. Після Польщі Стівенсон відвідав Чехословаччину.

● **Московський митрополит Ніколай**, нараджуючись в Утрехті (Голляндія) з представниками Світової Ради Церков, висловив бажання ввести до її складу московську православну церкву. Світова Рада Церков зорганізувалась 23 серпня 1948 року і складається з 165 церков різних віровизнань, головно протестантських і православних.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

ОПРАВДАНИЙ СКЕПТИЦИЗМ

Шість точок конструктивної програми для Середнього Сходу, проголошених президентом Айзенгавером минулої середи на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, викликали найкращий відгомін в американському громадянстві і серед вільних народів Заходу, які хочуть бачити на Середньому Сході мир, спокій і добробут. Мужнє й різке протиставлення американської підтримки для малих країн і сприяння їхньому добробутові — совєтському „атомовому шантажуванню" і методі підривної акції, це протиставлення особливо яскраво унаглядннилось на тлі виголошеної зараз після того промови совєтського міністра Андрея Громика.

Очевидно, ніхто не міг сподіватися, щоб будь-яка американська пропозиція викликала апробату збоку Совєтів. У даному випадку річ не в Совєтах, а в тих арабських країнах, що їх стосується програма Айзенгавера, і в тій більшості членів Об'єднаних Націй, які мають вирішити цю проблему. Бо й през. Айзенгавер проголосив свою програму тільки як плятформу, що її повинна обговорити Генеральна Асамблея. Які ж реальні можливості для того, щоб Генеральна Асамблея прийняла запропоновану програму, які перспективи для введення в життя запропонованих Айзенгавером реформ? Як вказує найперша реакція найбільш заінтересованих у цій справі арабських чинників, гарна теорія, сформульована Президентом у шістьох точках, має — на жаль — малі вигляди на реалізацію в практиці.

У двох перших точках говориться про те, щоб Об'єднані Нації перейняли на себе відповідальність за дальшу долю Ливану і Йорданії. Засоби для цього вказані в двох наступних точках — припинення нацьковувальної пропаганди ззовні та покликання до життя „мирового війська" Об'єднаних Націй. Близько шість років тому, відколи в Єгипті прийшов до влади полк. Гамаль Нассер, почалася ведена всіми засобами пропаганди кампанія проти всіх, хто критично ставиться до встановленого Нассером режиму і його цілі — створення панарабської імперії. Ця пропаганда посилилась після створення Об'єднаної Арабської Республіки з незалежних до того часу Єгипту і Сирії. Атакується не тільки Ізраїль, як найбільшого ворога арабського світу, але й Багдадський пакт та всіх його членів, Америку й усі арабські країни, що не хочуть піти слідами Сирії. І вже після того, як Об'єднані Нації вислали до Ливану своїх „обсерваторів", і після останньої подорожі Гаммаршілда та Морфі на Далекий Схід і їхніх розмов з Нассером, нацьковувальна кампанія продовжується з непослаблюваною силою, а її зміст найкраще характеризують заклики убити йорданського короля Гуссейна і всіх йому подібних „зрадників". Трудно уявити собі практичні можливості „контролювати" цю пропаґанду, як це пропонує Президент ЗДА.

Так само трудно уявити собі, що коли б навіть знайшлися дві третини членів Ген. Асамблеї для переведення постанови про покликання до життя нової міжнародної поліції для країн Середнього Сходу, то щоб у такому випадку можна було мирно перевести таку постанову в життя при цілком певному, бо вже тепер виявленому совєтському і єгипетському спротиві. Коли б все ж таки пощастило здійснити цю програму, то це безумовно було б величезною перемогою репрезентованого Америкою політичного конструктивізму, було б перемогою здорового розуму.

Це стосується, очевидно, також двох дальших точок Айзенгаверової програми — їх великої конструктивної вартости в теорії і малих виглядів реалізації в практиці. П'ята точка каже про реґіональну економічну аґенцію для арабських країн з міжнародними фондами та арабським керівництвом. Якраз у минулий вівторок відбулось неофіційне засідання членів конґресової і сенатської комісій для закордонних справ з участю державного секретаря Дж. Ф. Доллеса, на якому — як твердить преса— піддавано під сумнів, чи можна перевести великі економічні проєкти на політично неспокійному терені, а терен Середнього Сходу не буде спокійний до часу, поки не прийде до замирення між Ізраїлем та арабами і поки не зміниться методика дії керівної в Арабській республіці верхівки. В цій ситуації політичної непевности дуже трудно уявити собі також контролю над збросиням окремих країн, про яку сказано в 6-ій точці. Хто заборонить Совєтам постачати зброю і хто з арабів добровільно її зречеться?!

Добре сталося, що зголошено конструктивні пропозиції під розгляд Об'єднаних Націй. Але не можна визбутися скептицизму щодо можливостей їх практичного здійснення при нинішній структурі Об'єднаних Націй та в нинішніх відносинах на Середньому Сході.

Іван Смолій

ВІД ПАВЛОВА ДО ФРОЙДА

Якось так склалося, що з легкої руки Іллі Еренбурґа слово „відлига" стало для світу символом внутрішніх змін в СССР по смерті Сталіна. І вже шостий рік західньо-европейський та заокеанський обивателі виглядають за познаками отієї відлиги, пильно наставляють ніс на вітер, чи не занюхають подиху весни, видивляють очей, чи не йде вже крига, чи не розливаються широко російські ріки в весняних повенях, змиваючи в моря морозні окови режиму.

Терплячі вибираються аж до самих крижаних берегів, обстукують завзято туристичними ціпками льодові простори. Справді, тут і там, як то буває, розколина в льоду, щілина. Замело її сипким снігом нових директив і постанов ЦК. Але де ж ота відлига? Де провістя весни? Чи знову не обманув цей випробуваний цинік і саркаст, що обдарував „гнилий Захід" одним соковитим епітетом?

Які б інтенції Ілля Еренбург не мав, одне певне: його школярська метафора аж ніяк не характеризує процесів, що відбуваються в СССР по смерті Сталіна. Погасло кремлівське „ясне сонце", що заморожувало країну холодним сяйвом Північної Зорі, але холод, що променює з сизої мумії Леніна, не менше проймаючий, ба, може ще більше мертвецький, ще більше вбивчий. І уважний мандрівник, стукнувши туристичним ціпком об грубу поверхню, вчує звучання заліза, зрозуміє, що не льодовими, а залізними оковами скована ота земля. Так відкриє він, що залюбки вживане для визначення процесів у ЗДА поняття „всерозтоплюючого кітла" куди більше підходить для СССР. Тільки ж коли американський „мелтінґ пат" по-демократичному відкритий, і видно на весь світ, що в ньому вариться, совєтський казан туго скований обручами і закритий для людського ока. Багато накидано туди всячини за сторіччя. Біля сотні підкорених народів з самобутньою культурою переварюється у тому казані в один русскій народ. Не один зрив до волі пройшов там непомітно для світу. Там правдива альхемія новітнього часу. Не тільки „спутніки". Там закована й людська думка. Під безжалісним тиском тисячі атмосфер режиму може вона розколотися в ядрі і спалахнути з силою водневих бомб.

Тож потрібні щораз нові й нові вентилі. Тож вертять кремлівські маніпулянти щораз нові отвори, крутять мутри. Хитрі простаки радо й безцеремонно позичають розуму в науковців, щоб опанувати безмірну енергію, контролювати, балянсувати. Три десятиріччя маніпулював так Джуґашвіллі, стягаючи казан обручами „п'ятиліток" та дзєржинськими і єжовськими хватками. Стерилізував і невтралізував усякі прояви вільного життя павловськими дресувальними методами. А коли необхідно було, ще далеко до Еренбурґової „відлиги", вставяв вентилі в формі „самостійности", власних прапорів.

Уся різниця по його смерті, що отих вентилів доводиться вставляти щораз більше. Колись училися в Павлова. А тепер, по десятиріччях маніпуляцій на душі народу, доводиться вдаватися й до Фройда.

Пам'ять про страшні роки терору, про жахіття штучного голоду не пропала, вона живе в підсвідомості. І ось рішили провести певну фройдівську курацію. На лікаря вибрано молодого, симпатичного та незвичайно популярного Олеся Гончара.

В оповіданні „Панорамна земля" („Україна", березень 1958) дозволено йому згадати про тридцяті роки в Україні. Щоб відновою спомину про ці страшні часи психічна травма на душі народу розійшлася.

Тонкий, добре тренований фройдівський терапевт з О. Гончара. На безлюдній перекопській рівнині зводить він на розмову двох своїх пацієнтів, героя громадянської війни, чабана Оленчука, і його племінника, героя соціялістичної праці, чолов'яги ґвардійського росту.

— А що ти пустий чоловік — це я тобі казав і кажу, — мовить старий Оленчук племінникові в присутності терапевта.

— Чому ж це я, дядьку Іване, по-вашому пустий? Чи не тому, що позикою вас обкладав та гайку іноді прикручував? На те ж ми й керувати поставлені.

— Керував... Ви спитайте, як він тут нами керував, — говорить Оленчук після мовчанки. — В тридцятому, шмаркачем він ще був, з залізною штричкою зайшов у хату до мене, всі запічки переколупав, дошукуючись в Оленчука затаєного хліба. Не так скажеш?

— Бувало.

— День-крізь-день на всіх зборах тільки й трубить бувало: „Завтра вранці червоною валкою вивеземо, громадяни..." А що вивозити? Горщик з квасолею у рідної тітки з-під печі вихопив і ото його хоче червоною валкою везти!.. Хіба не ти в тридцять третьому заставив мене жаливу їсти, а в тридцять сьомому ледве на той світ не загнав?

Наче злякавшись, що і Фройд може тут завести, що пацієнт, раз поринувши у страшні спомини, не схоче забути їх, не схоче забути мук і смерти своїх найближчих, О. Гончар поспішає по отій розмові писати цілі сторінки славословія новому адові, поспішає приглушити спомини про голод і терор іншими примарними споминами про жахіття німецької інвазії, потішити пацієнта видивами кахівського будівництва.

Гидко читати ці елокубрації в обличчі неповинної смерти й мук мільйонів. Обурливо бачити, як спрямовується народний гнів на дрібних вислужників, хай і ґвардійського росту, щоб не додумався ніхто про справжніх винуватців. Останні публікації на сторінках цього часопису є гідною противагою цим хитрим заходам кремлівських маніпулянтів.

Читаючи отакі оповідання, дивуєшся, як може думати хто про відлигу, зокрема, в національному питанні. Це все хіба зверхні ознаки, бо там унутрі вариться, клекотить. А слюсар з Каліновки тільки перебігає від манометра до манометра, від республіки до республіки, від сателіта до сателіта. Тут прикрутить, там розкрутить, тут розкрутить, там прикрутить... Чути тільки шипіння, свистіння вентилів. І мертвецький сморід, що розпливається з мощів комуністичного святого на Красній площі.

Ярослав Курдидик

ДУМКИ ПРО ЧЕРГОВУ ВІЙНУ

Після кривавого перевороту в Іраку і десанту американських та англійських збройних з'єднань у Ливані, Йорданії і Туреччині, багато воєнних фахівців прийшли до висновку, що, не зважаючи на велику дипломатичну мету, яка має відсунути зудар між Сходом і Заходом — світ ще більше наблизився до жахливої у своїх трагічних наслідках третьої світової війни. Ситуація на Середньому Сході може або вибухнути неуявним всесвітнім катаклізмом, як твердять воєнні фахівці-„оптимісти", або остаточно протверезити Москву і всіх її поплентачів та „невтралістів" в обличчі страшної небезпеки, яка може стати початком кінця большевицької імперії.

Те, що бачимо на Середньому Сході, це один із чергових агресивних ударів по Заходу, завданих за старою большевицькою методою — бити „посередньо". І треба признати, що цей удар поцілив Захід у найчутливіще місце, — в його вітальну „чорну кров", у нафту, від якої залежить балянс світової сили. Які б передрішення не поробили ЗДА у постачанні пального своїм альянтам на випадок майбутнього зудару, залишиться незаперечним фактом, що з припиненням її допливу з Середнього Сходу, більшість бойових машин змодернізованих армій НАТО обернуться на купи мертвого заліза. Тож, коли Захід такому положенню потуратиме далі — то це дорівнюватиме його капітуляції без вистрілу...

Аналізуванню цієї проблеми, здогадам та прогнозам про те, яку форму може прийняти майбутня війна, присвячують свою увагу майже всі без виїмку „аси" воєнного коментування — Болдвін, П. Аллен, К. Дрейк, С. Блеєр та ін., а з-поміж учених, що займаються вдосконаленням нової зброї — Гюд Елкін, Н. Валлей і чимало чільних генералів, в тому числі головнокомандувач SAK, Паввер і Дж. Ферґюсон, що висловили свої завваги на тему евентуальної війни в розмовах з журналістами. Тяжко переповісти хоча б у найбільш згущеній формі многогранність і оригінальність їхніх думок у короткій газетній статті.

Узагальнюючи вислови деяких коментаторів, їх можна було б звести до висновку, що всі дотеперішні війни ведені були не так, як їх плянувалося, а завжди роблено ґрандіозні коректури і відхилення, що їх вимагали воєнні дії. Отже у своєму виявi були вони могутніми імпровізаціями нищення ворога, керованими геніяльністю полководців.

Між іншим, А. Валлей згадує, що про гітлерівський „бліцкріг" чимало воєнних фахівців і стратеґів були тієї думки, що він в дуже короткому часі таки розчавить танками, винищить бомбами з літаків і витруїть отруйними газами противників „Третього Райху". На ділі виявилося зовсім інакше. Хоч в Німеччині було випродуковано багато отруйних газів, але їх не вжито навіть у такому засягу, як під час першої світової війни. Причина: обопільний страх воюючих сторін перед катастрофальними наслідками відплати, що могла знесилити глибоке запілля, спаралізувати воєнну продукцію і заломити силу спротиву.

Від довшого часу приймається думка, — пише коментатор Ю. Каррен, — що найближча війна виключить воювання людини проти людини, і воєнні дії перейдуть у фазу, яку можна назвати „машиновою нищівною програмою". Усе буде настільки змеханізоване й змоторизоване, що людина тільки започатковуватиме бойовий процес. Однак надії, які покладається на ракети та атомові стрільна, не вийдуть так „гладко", як це плянується, бо про їхню справність і точність — рішатиме все ж таки людина, з властивою їй здібністю помилятися. Відомий американський пілот-випробувач Д. Блейк заявляє, що найдосконаліші джетові літаки, коли їх не вживати деякий час — „штивніють". Це слід розуміти так, що гідравлічні важелі висихають і втрачають пливкість рухів, електронічні контрольні точки оксидують, а прецизні вальці унерухомлюються. У значно більшій мірі, твердить Блейк, це відноситься до ракетних, надзвичайно складних моторів, які належать до т. зв. „нееластичної зброї". Немалі труднощі мають воєнні хеміки з пальним, яке, з уваги на далекосяжність летів, намагаються згустити. Практика показує, що невдачі з ракетами поділяються майже порівну — одна половина йде на рахунок технічних недоліків, а друга — на рахунок без з контрольности пального.

Генерал Паввер, якому підпорядковані всі типи ракет і літаків з людською обслугою, заявляє: „Ми радіємо кожному типові нової зброї, яка може включитися в наші спільні „сили відстрашування". Щождо ракет, то про них ще зарано говорити, що вони готові відіграти рішальну ролю у найближчій війні. Навіть, якщо вони виявляться зовсім надійними — їх роля зведеться до ролі надпотужної далекобійної артилерії. Але за ними мусять поспівати люди на бойових літаках для остаточного вирішення бою".

Як виходить, навіть у майбутній „війні машин" її остаточну перемогу рішатиме витривалість, вишкіл, характер та ідейність людини-вояка.

Д-р Л. Винар

КРИЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДІВ

Ми свідомі, що українські історики на еміграції неспроможні повністю вив'язатись із своїх завдань. Це явище було б нормальне, якби ця неспроможність проявила себе в малих вимірах. А так сьогодні слід говорити про кризу історичних дослідів на еміграції, що набирає трагічної закраски повільного вмирання української вільної історичної науки.

Ми знаємо ситуацію історичних дослідів в Україні. В умовах підсовєтської дійсности історична наука в кривому дзеркалі. У висліді друкується ціла повінь т. зв. „історичних праць", що небагато мають спільного із справжнім історичним дослідом. Незалежно від того, час від часу появляються праці які, по сплаченні данини марксизмові, мають свою питому вагу. От хоч би згадати монографію І. Крип'якевича „Богдан Хмельницький" (1954), А. Голубоцького „Історію Козаччини" (1957) чи найновіше видання Академії Наук УССР „Нариси стародавньої історії Української РСР" (1957). Всі ці видання, без уваги на ідеологічний багаж, мають відносну історичну вартість. Відомо, що там появляється також ціла низка наукових записок при високих школах, що в деяких рідких випадках містять вартісний історичний матеріял. Інститут Історії Академії Наук УССР і Інститут Історії Партії ЦК КПУ в 1957 році почали видавати „Український Історичний Журнал". На жаль, це видання відгонить совєтською тенденційністю подібно як видрукована „Історія Української РСР". Русифікаторська політика Москви не дозволяє розвинутись історичній науці з власним національним обличчям, а український історичний процес розглядається під кутом „возз'єднання" України з Москвою. При тому слід звернути увагу, що там наголошується т. зв. поточна історія, що займається дослідами XX століття. У висліді появилась, наприклад, праця Р. Г. Симоненка „Імперіялістична політика США щодо України в 1917-1919 рр. — Народня боротьба України в роки великої вітчизняної війни" — і цілий ряд інших видань, які вказують на фальсифікаторську методу совєтських істориків, а заразом є живим свідоцтвом катастрофи української історичної науки.

Виринає питання, як проявила себе українська історична наука на еміграції? Якими кадрами істориків розпоряджаємо у вільному світі і в чому суть кризи історичних дослідів?

Організації і кадри істориків

У першому році скитання постала Українська Вільна Академія Наук (1945), згодом відновило свою діяльність Наукове Товариство ім. Шевченка. Обидві наші наукові установи мали свої історичні секції, в яких гуртувалось чимало істориків старшої і молодшої ґенерації. З інших історичних інституцій слід згадати Церковну Археографічну Комісію при Апостольській Візитатурі (1946), Науково-Дослідний Інститут Української Мартирології, Інститут Генеалогії і ін. Як бачимо, вже в ранньому еміграційному періоді українська історична наука не була зорганізована в однім досліднім центрі, лише виявила тенденції децентралізації. Ця риса осталась і по сьогоднішній день. Цей перший організаційний період визначився запалом праці і широкими плянами. Виринає питання, чи ця децентралізація історичних дослідів виправдала себе, чи лише послабила й розпорошила працю українських істориків?

В міжчасі половина ад гок створених організацій не витримала життьового іспиту і самоліквідувалась. Остались УВАН і НТШ — найповажливіші репрезентанти української науки у вільному світі. Крім цього існує в Римі рухливий історичний осередок Отців Василіян, що головно досліджує церковну історію. Слід ще відмітити Інститут Волині, як також Історичну комісію „Зарева". Перша організація мала за завдання досліджувати історичну культуру Волині, Історична комісія „Зарева" являла собою цікаву спробу об'єднання молодих істориків. Студійна група „Пролог" і Незалежна Асоціяція Совєтознавців мають посереднє відношення до організації істориків. Не зважаючи на таку кількість наукових організацій, не вдалося створити варстату праці для історичних дослідів. Що більше, немає координації і співпраці між поодинокими товариствами й істориками.

Деякі наукові установи, бажаючи поширити своє членство, ступнево затрачують свій академічний характер, стаючи частинно організаціями української інтеліґенції з науковою вивіскою. Дехто з істориків свою дослідницьку працю замінив інколи полемічною діяльністю. В міжчасі від нас відійшло багато заслужених істориків, хоча б згадати — Д. Дорошенка, Б. Крупницького, о. Й. Скрутеня ЧСВВ, В. Щербаківського, А. Яковлева, а в останніх часах з наймолодших П. Грицака. Якщо брати до уваги цей факт, що професійних істориків у нас дуже мало, то їхній смертний відсоток надзвичайно високий.

Багато істориків не має змоги присвятити свій час історичним дослідам через заробіткову, дуже часто фізичну працю. Це ще один наглядний факт, що наше суспільство чомусь не зуміло ще розв'язати питання матеріяльного забезпечення своїх науковців. Брак матеріяльної бази — це друга фундаментальна риса наших недоліків, що спричинилася до кризи дослідів. І це незацікавлення або нерозуміння ваги історичних студій нашою політичною еміґрацією ще раз свідчить, що ми не стоїмо на належній висоті наших завдань. Нести правду про Україну не

(Закінчення на стор. 3-тій)

КРИНИЦЯ НІЖНОСТИ

Вже нижче зорі,
 чорносиній обрій
Присунувсь
 і над лісом звис поволі.
Чийсь теплий подих
 пролетів по полі,
Над кружиною хтось
 схилився добрий.

З благословенням
 простягає руки,
Ось, ось кладе їх
 на притихлу сніжність.
І в тишині
 ловлю я перші звуки
Того акорду,
 що зветься ніжність.

ЛЕОНІД МОСЕНДЗ

Лев Білас

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ М. ГРУШЕВСЬКОГО

(1)

Для феномену нашого останнього національного відродження, що відбулося за минулих 100-150 років, прикметне те, що, не зважаючи на всі перешкоди збоку ворожих режимів, панівного на наших землях неукраїнського елементу, і наших земляків, які були в полоні чужих політичних концепцій, вкінці нерідко інертність чи байдужість народних мас, — національний український рух невгавно ріс, міцнішав і допровадив до створення модерної української культури, нації, навіть держави. Аналізуючи причини цього явища, не можна заперечити, що одною з найважливіших рушійних сил цього складового зрешітою процесу були завзяття і посвята одиниць. Здані лише на власні сили, ці дон-кіхоти бралися за безнадійне, як мусіло здаватися кожній тверезо думаючій людині, завдання, і хоч знеможені падали, не розв'язавши його до кінця, їх приклад не відстрашував, навпаки, знаходив усе нових насліднпків, як це поетично змалював у своїх „Каменярах" Іван Франко.

Коли приглянутися ближче до цих піонерів і будівничих нашого „ресорджіменто", можна помітити, що маємо до діла з двома типами людей, яких, з легкої руки, часто називають людьми „думки" і людьми „чину". Хоч ці епітети не зовсім влучні, вони фіксують повну прикметність феноменів. Перший, „творчий" (назвімо його так умовно), тип людей, творив культурні, національні цінності й нерідко — головно до революції 1917 року, яка започаткувала в нас „добу мас" — очолював громадську чи, згодом, уже й політичну роботу. На другий тип, в загальному багато менше для сучасників і істориків помітний (за останні десятиліття, відколи нові, масові організації виносять своїх представників на провідні громадські пости, багато в цьому відношенні змінилося), хоч не менше важливий, складалися меценати, що рух фінансували, і організатори — „менеджери" за сучасною термінологією, які посвячували йому свою енерґію, свої здібності, вільний час або й усе життя. Тільки співпраці цих двох, рідкісних відносно, категорій людей треба в великій мірі приписати феномен нашого відродження.

Михайло Грушевський поєднував у собі обидва ці типи: творця-науковця і менеджера. Вже самий цей факт обґрунтовує його важливу ролю в такий рішальний для нас час, бо ж такі люди в кожному суспільстві винятковi.

А завдання, перед яким опинився молодий Грушевський, було надзвичайно важке й відповідальне. Його можна коротко сформулювати так: створити в найважчих обставинах передумови для того, щоб кількадесятимільйоновий народ у найкоротшому часі міг стати модерною нацією. Конкретно, за висловом нашого французького приятеля Альфреда Рамбо, треба було позбирати в одно „дісієкта мембра" нашої історії й традиції, зінтеґрувати їх і уарґументувати науково перед ворожо-байдужим до нас світом наше право на самостійне життя. Це непосильне для однієї людини завдання було можливе до виконання тільки під умовою найкращого використання всіх наших, під цим оглядом таких слабких ще, людських ресурсів, запряження їх до одного, вміло керованого воза. І в тому, в умінні організувати й направляти наукову й суспільну працю, виявився Грушевський майстром. Його усунення большевиками, а далі його смерть залишили в нас прогалину, якої дотепер не вдалося виповнити.

Позбавлені такого вмілого й авторитетного організатора, розпорошені в новітньому екзоді, в невідрадних умовинах еміґрації, наші люди „чину" не перевелися, не опустили рук, а взялися продовжувати розпочате попередніми поколіннями суспільне й національне діло. Вповні визнаючи їх працю й осягнені ними поважні успіхи в різних ділянках, часом доводиться жалувати, що не все, що робилося, вповні було доцільне, що часом їх праця була б продуктивнішою, якби між нами була людина на міру Грушевського, яка зуміла б всю ту добру волю, організаційні здібності, вкладену працю (чи гроші — це одно й те саме) узгіднити, в інтересі цілого поставити кожного на своє місце, конципувати генеральний, всееміґраційний плян праці, використати на його переведення всі сили еміґрації, щоб найменшим зусиллям осягнути найбільший ефект.

Якщо в ділянці мистецтва й літератури еміґрація, як це доказують численні приклади вже від часів Данте, є чинником часто стимулюючим, на полі науки вплив еміґраційних умов переважно неґативний, може головно тому, що науковець потребує для своєї праці з технічних причин важкого до створення „варстату праці", який, в нових умовинах, дуже важко придбати. Коли ж іде про історика, головно про історика свого краю, то він, крім цього, зданий на архіви й документи, що переважно знаходяться поза його засягом. Тому він часто неспроможний продовжувати свою працю, і саме це, без сумніву, було одною з головних причин, яка спонукала Грушевського вернутися 1924-го року на підсовєтську вже Україну.

*

Застережень, які часом можна мати до різних починів нашого еміґраційного активу, ніяк не можна мати до почину тих кількох людей, які без сторонньої допомоги, з правдивим самовідреченням взялися за перевидання одинокої наукової історії нашого народу, 10-томової „Історії України-Руси" Михайла Грушевського, до засновників „Книгоспілки" — бл. п. А. Білоуса, І. Крилова й О. Балинського. Розпочате ними чотири роки тому, в 20-ту річницю смерти Грушевського, перевидання, збагачене вступом покійного вже проф. Бориса Крупницького й генеральним реґістром в останньому томі, цими днями, з появою 10-го тому якраз в 40-ву річницю президентства Грушевського й 60-ту річницю появи першого тому — закінчено. Таким чином ця, недоступна нашому загалові й чужинецьким ученим через брак поодиноких томів у найбільших бібліотеках світу (до останнього часу, 9 і 10 томів не було в жодній німецькій бібліотеці), доведена до 1658 року життєва праця найбільшого нашого історика, опинилася в технічно бездоганному оформленні знову в продажу.

Це перевидання було обов'язком еміґрації, вже хоч би з пієтизму до визначної людини, одної з творців — чи, в російсько-большевицькому розумінні, головного винуватця модерної української нації. З цим, гадаємо, повинна погодитися кожна об'єктивно думаюча людина, байдуже якої вона політичної орієнтації. Але реакція на невдачу наших визвольних змагань 1917 — 1921 рр. і шукання причинників її мусіли неґативно вплинути на оцінку такої провідної свого часу постаті, як Грушевський, а критика його як політика й суспільного діяча — й на оцінку його наукових праць. Тому сьогодні зустрічаємося в еміґраційних колах з думкою, що Грушевський був „плебеєм" і „науковим карликом", що він не розумів підставової ваги державного життя в історії, яке є її альфою й омеґою. Через це його „Історія" прямо шкідлива, непридатна для виховних цілей і т. п. А на наших землях Грушевський заборонений і виклятий нарівні з Мазепою й Петлюрою як „ворог українського й російського народів".

ПАВЛО ФИЛИПОВИЧ

Останніми роками зростає на еміграції рух у вивчанні доби „розстріляного Відродження" в Україні (1920-1930 рр.). Зокрема увага дослідників зосереджена на вивчанні й збереженні осягнень групи неоклясиків в українському письменстві тих часів (творчість М. Зерова, П. Филиповича, М. Драй-Хмари, Ю. Клена, М. Рильського - впочатках). Вислідом цих науково-дослідних зусиль, окрім публікацій, були також і доповіді виголошені на протязі 1957-58 рр. про Ю. Клена, М. Зерова та П. Филиповича в Дітройтській і Денверській групах Американської та в Централі Канадійської УВАН.

Останньою з них була доповідь про Павла Филиповича, що її виголосив брат-інж. Ол. Филипович у Вінніпеґу, Канада, в кінці квітня 1958 р. на сесії Канадійської ВУАН. Доповідь спричинилася до дальшого поглиблення дослідів над життям та діяльністю його талановитого брата.

Наслідком того інж. Олександер Филипович завітав з черги, до Денверу, Колорадо, де виголосив 26-го липня ц. р. на науковому засіданні Денверської Групи ВУАН, під головуванням інж. Ю. Сластіона доповідь на тему: „Життєвий і творчий шлях Павла Филиповича".

Свою цінну й збагачену новими матеріялами доповідь, що тривала більше години, О. Филипович уклав в такі розділи: вступ, життєвий нарис, П. Филипович як людина, наковець, поет та заключне слово.

У вступі доповідач з'ясував ту ролю, яку відограв П. Филипович, „як одна з провідних постатей українського „ренесансу" 20-их років, з болем згадав про його „забутність" на сучасній Україні, а а також як і інших письменників, знищених червоною Москвою, і про моральний обов'язок нашої еміграції — відновити з забуття і показати вільному світові творчість тих письменників, які впали жертвою совєтського режиму.

Зупинившись на житті П. Филиповича, доповідач докладно змалював його „колеґіятські" (він був вихованцем Київської Колеґії Павла Галана) та університетські роки, а також ті часи, коли він був професором Київського Університету. Доповідач відмітив нахил П. Филиповича до літератури та писання віршів ще з ґімназіяльних років.

Далі інж. Ол. Филипович поділився своїми споминами з 1935-36 років, коли П. Филипович був заарештований і засланий, на тих болючих 10 хвилинах, коли рідня мала з ним побачення перед засланням.

Говорячи про наукову й поетичну діяльність П. Филиповича, доповідач підкреслив, що П. Филипович в першу чергу був професором - науковцем: викладачем літератури в ІНО та дослідником нової української й европейської літератур, а потім вже, вдругу чергу, поетом. Науково - педагогічна діяльність була в нього на першому пляні, поглинювала ввесь його вільний час і залишала йому дуже мало часу для поезії.

Інж. Ол. Филипович пригадав всі ті посади, які його брат обіймав в Українській Академії Наук в Києві, як її науковий співробітник (він був секретарем Історично-Літературного Т-ва і членом багатьох комісій при ВУАН), а також ті численні літературознавчі і літературно-критичні праці, які вийшли з-під його пера в той час.

Говорячи про П. Филиповича, як літературознавця, він докладно проаналізував його розвідку: „Історія одного сюжету" (вступ до новелі Кобилянської „У неділю рано зілля копала"). Кілька слів доповідач приділив нездійсненом братовим задумам — тим статтям (як напр. про „Тараса Бульбу"), які були ним запляновані, але не здійснені через арешт і заслання.

Перейшовши до розгляду поетичного доробку П. Филиповича, доповідач досить докладно зупинився на мотивах його творчости, рівно ж на формальній стороні його творчости. Він розглянув братову поетичну творчість на тлі культурно - мистецького. та громадянсько - політичного життя 20-х та 30-х років в Україні, яскравими фарбами змалював літературно - мистецьку атмосферу тогочасного Києва: літературні вечірки, дискусії, а також коло, найближчих його знайомих та друзів, які в нього збиралися.

В заключному слові прелеґент поділився своїми плянами на майбутнє. Тепер він пише спомини про брата і збирає його наукові праці, з тим, щоб в недалекому майбутньому, як що дозволять обставини, видати їх окремою книжкою. З великою приємністю доповідач ствердив той факт, що в Нюйоркській Публічній Бібліотеці йому пощастило розшукати коло десятка літературознавчих та літературно - критичних розвідок П. Филиповича, деякі з них є мало відомі, як напр.: „Шляхи Франкової поезії", „Відгуки Бюрґерової „Ленори" в українській літературі", „Пісенна спадщина Беранже"...

На закінчення він, говорячи про той шлях мучеництва, яким пішо П. Филипович та інші українські письменники-жертви совєтського терору, дуже вдало навів рядки з віршу Лесі Українки „Терновий вінець":

„Завжди терновий вінець буде кращий, ніж царська корона,
„Завжди величніша путь на Голготу, ніж хід тріюмфальний!"...

Доповідь, виголошену з великим і глибоким знанням предмету, доповняли рецитації поетичних творів Павла Филиповича у виконанні Галини Завадович і Теодора Кропивянського. Одночасно з тим була влаштована виставка світлин, творів і літератури П. Филиповича. В обговоренні доповіді взяло участь 8 осіб, з-поміж присутніх, і запитами, споминами про добу, в якій жили й діяли українські неоклясики та особистими згадками про П. Филиповича, переважно як науковця.

Н. Н.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 20-ти мільйонового майна організації!

КРИЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДІВ

(Закінчення зі стор. 2)

можна за допомогою брошуркової мудрости — революційних „метеликів". Концепція самостійної України мусить бути уарґументована поважними історичними та економічними студіями. Лише джерельні студії мають питому вагу в чужинецькому світі — всі інші видання, без огляду на їхню патріотичну наставу, відкидаються, як дешева пропаганда. І доки цієї істини не усвідомить собі організована наша спільнота та її провідники, доти ми завжди будемо спізнюватись. —

*

Як правильно відмічено в „Історіографії" проф. О. Оглоблина, під сучасну пору маємо три генерації істориків. Це передусім старше покоління з поважним науковим стажем, середнє покоління 1930-их та 40-их років і наймолодші історики, що проявили себе в 1950-их роках. За нашим підрахунком, у вільному світі активно працює коло 40 професійних істориків. Сюди не вчислюємо дослідників поточної історії України. Студії поточної історії ще не належать до справжніх історичних дослідів. Наприклад, події 1930-их і 1940-их років ще не дозріли для історичної синтези, тому про це згадуємо лише на марґінесі. Наймолодше покоління істориків дуже нечисленне. Більшість дослідників, покінчивши факультети політичних або суспільних наук, займається головно дослідами поточної історії. Цікаве явище, що жадна наукова інституція не спромоглася об'єднати ці три покоління науковців за спільним столом історичних студій. Історичні відділи наших наукових інституцій лише формально об'єднують своїх членів — на ділі всюди є застій в історичних дослідах. Ці наші нечисленні кадри істориків, при координації праці і взаємному розумінні, могли б стати багато видайнішими. Передумовою цього є дві основні справи: централізація історичних дослідів і матеріяльне забезпечення науковців. Це не значить, щоб наші централі взяли їх на своє утримання. Іде про те, щоб була змога заплатити авторські гонорари, що уможливить появу наукових праць, а заразом матеріяльно забезпечить науковців.

Тематика дослідів і історичні публікації

Для історичних дослідів кожна доба є однаково важлива. Українське середньовіччя повинно стояти на одному поземі з дослідами Козацької доби чи доби Відродження. На жаль, через нескоординованість і відсутність належної організації історичних дослідів, ми не спромоглися на паралельне опрацювання історичних епох. Зокрема, фатальний стан з дослідженням праісторії і нашого середньовіччя. В небагато кращому стані Козацька доба, а XIX ст. ще дотепер чекає на свою історичну аналізу й синтезу. Поточною історією займається декілька людей — але це не стоїть ні в якій пропорції до праці в цій ділянці на українських землях. Перша половина XX ст. очікує свого Нестора.

Саме в неспроможності налагодження систематичної дослідницької праці, в неспроможності створення сталого історичного варстату праці — добачаємо одну з основних рис кризи організації історичних дослідів. І що тут вина не лише самих істориків — це зайво наголошувати.

При цій нагоді ми хотіли б згадати про українську мемуаристику. Для майбутніх дослідників, як також для дослідів над поточною історією, мемуаристичні твори мають першорядне значення. Проте спогади з 1930-их і 1940-их років, носять полемічне забарвлення. Тенденційність у насвітленні історичних явищ зменшує їхню історичну вартість.

Серед опублікованих історичних праць на перше місце вибиваються три основні видання: „Енциклопедія Українознавства", „Історія України-Руси" та „Історіографія" Дорошенка-Оглоблина. Крім цього ми спромоглися на перевидання декількох історій, на декілька історичних монографій і на цілий ряд історичних розвідок, розкинених по різних виданнях. З найповажніших видань, в яких появляються історичні матеріяли, слід згадати „Анали УВАН", „Записки НТШ", „Записки ЧСВВ" і „Україна" І. Борщака. Доривочно вміщуються історичні матеріяли „Літературна Газета", „Розбудова Держави" та інші видання. На жаль, ми не спромоглися на видання періодичного історичного журналу, що ставби базою-об'єднанням істориків. Першорядність значення такого журналу не лише для історичних дослідів, але й для цілої української культури не треба спеціяльно підкреслювати. Навколо такого журналу українознавства мав би змогу гуртуватись український науковий світ. Це привело б до відродження завмираючих історичних дослідів.

Друга невідкладна справа — це видання окремих монографій в англійській мові. Наприклад, у 300-ліття смерти Б. Хмельницького не появилась в англійській мові жадна студія про життя і діяльність великого гетьмана. Видрукована монографія Ю. Вернадського на цю тему (1941) не є джерельним виданням і повністю не висвітлює доби Хмельницького. Те саме можна сказати про інші періоди нашої історії — в більшості для американців вони є „незнаними землями"... Отже, не дивуймося, що в американських наукових виданнях так багато неточностей про Україну, а по американських університетах і далі панівною є російська історична схема. Без численних джерельних видань цього стану не вдасться направити. В сьогоднішній нашій дійсності багато рукописів цінних історичних студій припадає пилом байдужности свідомого громадянства.

Перспектива і завдання

Як бачимо, криза історичних дослідів проявилась головно через неспроможність створення сильної організації істориків, як також через брак фінансової бази. При добрій волі самих істориків, наукових і громадських централь ці недомагання можна б усунути.

Перед дослідниками у вільному світі стоять завдання великої історичної ваги. Це передусім наукове висвітлення історичного процесу України в чужинецьких високих школах і дослідних центрах. Щоб це осягнути, слід у першу чергу усунути російську схему історії Східньої Европи, що запустила глибоко своє коріння по американських університетах. Українські історики повинні наладнати якнайтісніший контакт зі своїми чужинецькими колеґами.

Друге важливе завдання на зовнішньому відтинку — це підготова істориків до участи в Міжнародному Конґресі Істориків, що незадовго має відбутися в Европі. Невідомо, чи в цьому напрямі роблятьса вже підготовчі заходи.

Основною працею українських істориків, на нашу думку, повинно бути продовження видання „Історії України-Руси". Як відомо, Історія М. Грушевського доведена лише до 1660-го року. Заходить засадниче питання, чи збірними зусиллями наших істориків не можна б продовжити цієї монументальної праці бодай до XIX століття?

Ми свідомі, що на чужині бракує багатьох архівних матеріялів, а тому ця праця мала б деякі недоліки. Проте, основний джерельний матеріял у великій мірі вже друкований, і тому уважаємо, що збірними зусиллями істориків і громадянства продовження „Історії України-Руси" могло б стати реальністю.

Про конечність центру української бібліографії висловився проф. Р. Смаль-Стоцький на сторінках „Свободи" (ч. 138) у своїй статті „Проблеми української вільної науки". Ми лише бажаємо пригадати, що через відсутність такого центру багато цінних матеріялів губиться в повені еміґраційних видань.

Ще одне важливе завдання істориків — це наукове опрацювання англійською мовою правдивої історії Росії. Висвітлення історичного процесу творення і росту московської держави є дуже важливим не лише для науки, але й нашої визвольної справи.

Передумовою до виконання усіх цих завдань, на нашу думку, є створення сильної організації українських істориків, що зуміла б не лише формально об'єднувати дослідників, але й організувати справжній варстат праці.

Відомо, що без матеріяльних засобів не зможемо зреорганізувати жадних плянів. Це лаконічно підкреслив професор Р. Смаль-Стоцький, мовляв, „науковців маємо — фінансів не маємо". Думаємо, що, при загальному розумінні справи, фонди можна роздобути.

Нам здається, що доцільним було б скликати конференцію українських істориків, на якій можна всі ці справи обговорити.

Ми свідомі, що наша стаття не вичерпує всіх аспектів сучасної кризи історичних дослідів, як також майбутніх завдань української вільної історичної науки. Проте, ми віримо, що при загальній виміні думок багато дечого можна уточнити.

Гармонійна співпраця істориків, розуміння і підтримка їхньої праці свідомим громадянством змогли б привести до відродження нашої історичної науки.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Особисті прибутки в липні збільшилися рекордово

Вашингтон. — Департамент торгівлі повідомляє, що особисті прибутки в липні цього року збільшилися до рекордової висоти і становили 354 більйони долярів в річному відношенні, а разом із збільшеними платнями федеральних урядовців і поштових працівників, виплачених в липні за місяці від січня до червня, особисті прибутки становили 358,900,000,000 долярів в річному відношенні. Для порівняння треба пригадати, що найвищі особисті прибутки досі були в серпні минулого року і тоді вони виносили 352,100,000,000 долярів. Одночасно департамент праці стверджує, що будування приватних мешкальних домів в липні цього року також дійшло до рекордової висоти.

З наших буднів

ЕНТУЗІЯСТ РІДНОГО СПОРТУ

„Ентузіяст", „симпатик", чи „прихильник" копаного м'яча — все те слабкі, бліді та недокровні синоніми для окреслення того вульканічного почування, що палахкотить у серці друга Івана Копійки. Наш „старший брат" (кат його не взяв!) має у своєму словнику знамениту назву для таких патріотів: „болєльщік!" Ото ж то: „болєльщік", що його підсовєтські словники перекладають словом „болільник", тобто людина, що болє, страждає, мучиться пекельними муками, коли рідна команда програє матч, і радіє, аж зо шкури вискакує, коли наші горою!

Гей, то не штука вам, панове - кавалери, грати ролю великих спортовців, але що робити людині жонатій, обтяженій дрібним поголів'ям, як, неприкладом, друг Копійка! Приходить той святий „вікенд", то жінка, звичайна річ, хоче їхати на пікнік, чи над море, а тут тобі такі цікаві змагання на порядку дня! З німцями, з греками, чи навіть з мадярами.

Рятунок був би один — збрехати жінці, що є страшно важливе засідання Управи. Але жіночка не нинішня, бере трубку та й телефонує до Народного Дому: „Пане маґістре, чи там у вас засідає мій чоловік?" А як пан маґістер забудеться і скаже — ні, прошу пані, — то вже друг Копійка має в хаті сумний день: всі жінчині черевички, сандали і пантофлі летять з-під ліжка на його бідну голову!

А друг Копійка, схиливши винувато буйну голову, терпеливо зносить біль і упокорення та й тільки говорить:

— Бий, бий, кидай, чим можеш, а я все ж таки був на змаганнях!

При цій нагоді хочу зрадити вам одну таємницю: як не сталося, що „Тризуб" із Филаделфії побив таку сильну команду, як жидівський „Гакоаг" в Ню Йорку! Заслуга в тому не чия інша, як друга Копійки. А дійшло до того в такий спосіб:

Вже в третій хвилині гри наші викопнули м'яч на „авт", якраз докладно в те місце, де сидів на трибуні друг Копійка. Він миттю зірвався, вхопив м'яч у руки, перехрестив його три рази і поцілував...

— Що ви робите, добродію? — дивувалися сусіди.

— Я знаю, що роблю, — посміхнувся сонячно друг Копійка. — Раз м'яч позначений знаком св. Хреста, то жиди мусять програти!

І справді загарував бальон: як пригадуєте — „Тризуб" тоді виграв 4:1.

Та не все в середу Петра, буває часом і в четвер... Буває і таке, що й наші нахапають тих „баняків", як бідний у торбу. Отого вже друг Копійка не любить! Страх, як не любить, коли наших б'ють. Тоді цей тихий - смирний чолов'яга переміняється в тигра, дістає якийсь такий шал, що він здібний розгромити всю команду противника, і судді кості поламати, і не раз треба трьох авт поліції, щоб його втихомирити.

Сказати правду, з таких симпатиків наш УСК має більше біди, як користи, бо саме через них часто втрачає дорогоцінні пункти, платить штрафи і взагалі має всякі неприємності. Буває, перед важливими змаганнями, йде до друга Копійки ціла делеґація і просить його під милість Божу, щоб не приходив на той матч, щоб сидів удома.

Друг Копійка клянеться, що не прийде, дає слово чести. Змагання проходять в порядку. Аж раптом, підкінець гри, крик, ґвалт, авантюра: з'явився друг Копійка і вже мастить когось парасолею! Таки не втерпів і прийшов. І що ви з ним порадите?.. „Болєльщик", та й годі.

Ікер

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

✝

Ділимося сумною вісткою
з Друзями, Приятелями і Знайомими,
що 7-го серпня 1958 р., вночі о год. 10-ій,
по тяжкій недузі, померла,
в 64-му році життя

бл. п. ЮЛІЯ РОХОВ
з Пеленських

родом з Комарна, пов. Рудки, Зах. Україна.

Панахида відбулася в неділю, 10-го серпня 1958 р. із пох. заведення J. Hasyn, Phila 40, Pa., до церкви св. Йосафата, Phila. Pa., а опісля на цвинтар St. Mary's Fox Chase, Phila. Pa.

Прибиті горем Родина:

КАЗИМИР — чоловік
АННА і ІВАН БОРИЛАК — донька і зять
РОМАН — син і синова
ВОЛОДИМИР — син і синова
ІВАН — син
ЧАРЛС — син, синова і 7 внуків
Михайло, Раймунд, Джойс, Чок, Джеснт, Джойс і Володимир

Замість квітів на могилу
бл. п. МАРІЇ СЛИВИНСЬКОЇ
складаємо
на фонд Капелі Бандуристів
суму $15.00
ІРИНА і МИКОЛА ГНАТЧУКИ

Де Голь агітуватиме в Африці за нову конституцію Франції

Париж. Французький прем'єр Шарль де Голь виїде з Парижу 20-го серпня на 10-денну подорож по французьких посілостях в Африці, де він виголошуватиме промови в користь проєкту нової французької конституції. Плебісцит за тим проєктом відбудеться 28-го вересня ц. р. Наприкінці цього тижня т. зв. Дорадча рада передасть французькому урядові свої заввагти про проєкт конституції, після чого той проєкт піде на розгляд т. зв. державної ради, найвищої у Франції установи для справ правничо - конституційних. Таким чином остаточні зміни у проєкті конституції будуть переведені щойно після повороту де Голя з його подорожі по Африці. Африканські колонії Франції матимуть до вибору три можливості: голосувати за інтеграцію, за федерацію або за відірванням від Франції, при чому де Голь заповів, що ті, які хотіли б відірватись від Франції, не можуть рахувати на її дальшу економічну співпрацю. Радикальні кола в колоніяльних країнах не вдоволені таким поставленням справи, бо вони хотіли б самостійности, але зі збереженням конфедеративного зв'язку з Францією саме з уваги на свою економічну залежність. Французькі війська в Альжирі дістали приказ — агітувати за те, щоб автохтонні мусульмани масово взяли участь в голосуванні.

● З наказу нового уряду Іраку закрито два найбільші щоденники, дармащо вони схвалили революційний переворот і поставились льояльно до нової влади. Лише декого з редакторів тих щоденників прийнято до урядових газет. Новий уряд, дуже вразливий на пункті газетно - інформаційної служби, закив також американську станицю Інформаційної Аґенції в Багдаді і зірвав угоду з університетом в Сиракюзах у справі вислання фільмового фахівця. Натомість уряд заповів спровадження 300 учителів з Єгипту.

● **Французький прем'єр Шарль де Голь** започатковує кампанію в користь нової конституції великою промовою у Парижі 4-го вересня ц. р., після чого роз'їздитиме з своїми промовами по всій Франції. Плебісцит в справі нової конституції відбудеться 28 вересня ц. р.

ВСЯЧИНА

Совєтський і американський дотепи

У Вашинґтоні просили провідника совєтських студентів Сергея Романовського, щоб він оповів один популярний протиамериканський дотеп, який курсує по Москві. На те Романовський відповів так: „Совєтський нарід з пошаною відноситься до американського народу, і не оповідає собі протиамериканських дотепів". Незалежно від цього в столиці південні демократи оповідають собі такий дотеп: — Не знати, чи президент Айзенгавер відкличе на час наше військо з Ливану, щоб можна було в реченці відкрити школу в Литтел Року?.

Відкопали Олімпійський стадіон

Археологічні розкопки на узбіччях гори Кронуса в Олімпії розкрили одну сторінку минулої слави старовинної Греції. Механічні потвори — екскаватори заколотили незвичним ревом спокій соснового гаю, в якому дотепер безжурно випасалися череди овець. Відвалюються брили землі й перед очима науковців та цікавих туристів розкриваються чудові обриси славного Олімпійського стадіону.

Тут приглядались славетним ігрищам такі великі мужі греко - римської імперії, як Темістокль, Платон, Павзаній, Тиберій і Нерон. Під грубою верствою землі, що її відвалюють екскаватори, лежать переломані колони, стріли до луків і різне спортове приладдя.

Археологи сподіваються, що, розкопуючи долівку стадіону, можна буде розкрити ще не одну цікаву й вартісну річ з давноминулого. Відкопаний стадіон, як стверджують археологи, походить з 4-го століття, коли то за панування римського цісаря Теодосія І християнина, ігрища були скасовані. Його наслідник, Теодосій II, наказав збурити всі поганські статуї, під їхніми звалищами погребано цінні твори мистецтва. З бігом віків не стало сліду і з Олімпійського стадіону. Він, як і багато грецьких святинь і статуй, лежав довгі століття під грубою верствою землі.

Щойно тепер екскаватори відгребали Олімпійський стадіон та багато інших цінних пам'яток старовинної культури. Реконструйовано статуї і колони. Сьогодні в Олімпії, поруч відновлених статуй грецьких богів, можна оглядати й подивляти добре збережені фундаменти і колони Олімпійського стадіону.